

Datum: 14 mei 2024

Betreft: Plenair debat Toekomst van Tata Steel

Geacht Kamerlid,

Hierbij stuur ik u namens Greenpeace Nederland, Urgenda, Frisse Wind.Nu!, Stichting Gezondheid op 1 en Milieudefensie input voor het aankomende plenaire Kamerdebat over de toekomst van Tata Steel.

Vooropgesteld: onverantwoordelijke bedrijfsvoering niet belonen

Tata Steel heeft de afgelopen decennia nauwelijks geïnvesteerd in de fabriek in de IJmond. Sterk verouderde fabrieksonderdelen zijn niet tijdig gerenoveerd of vervangen. De voor Tata Steel zeer winstgevendende, maar zeer vervuilende kooksfabrieken zijn ver over de technische levensduur.¹ De maatregelen die Tata Steel nu neemt in het kader van Roadmap+ bestaan uit achterstallig onderhoud en zijn grotendeels afgedwongen door de milieu-inspectie. Tata Steel heeft zichzelf door deze onverantwoordelijke bedrijfsvoering in een zeer risicovolle positie gemanoeuvreerd. Door druk van omwonenden is bevoegd gezag eindelijk meer gaan handhaven en zijn de kooksfabrieken onder verscherpt toezicht geplaatst vanwege aanhoudende milieuovertredingen. Het is belangrijk dat in een eventuele maatwerkafpraak met Tata Steel maatregelen die met milieuhandhaving dienen te worden afgedwongen, niet alsnog worden gefinancierd met publieke middelen. Om verduurzaming te stimuleren horen kosten voor vervuiling de winst van bedrijven te belasten en niet te worden geïnternaliseerd en opgehoest door de belastingbetaler.

Dwing sluiting kooksfabriek 2 en overkapping af met handhaving

De regering omarmt 'scenario 3' in het rapport Wijers-Blom over toekomstscenario's voor Tata Steel, dat inzet op 'versnelde overlastreductie'. Dat betekent bovenop het plan van Tata Steel sluiting van kooksfabriek 2 vanaf 2026 en het overkappen van kolen- en ertsoverslag. Voor Tata Steel kan het aantrekkelijk zijn om nu een deal te maken (inclusief compensatie die op kan lopen [tot 1 miljard euro](#)) om milieuhandhaving voor te zijn. Nu de regering aanstuurt op eerdere sluiting van kooksfabriek 2 is bestuursdwang of het intrekken van de omgevingsvergunning een logische stap om te nemen. De stoude kooksfabriek kan niet aan de milieuvergunning voldoen, staat onder verscherpt toezicht van

¹ Kooksfabriek 2 is 52 jaar oud en kooksfabriek 1 is 42 jaar oud, terwijl de technische levensduur van dit soort fabrieken 20 - 30 jaar bedraagt. Bron: Coke Oven Life Prolongation — A Multi-Disciplinary Approach, Mariano de Cordova, Jorge Madias, <https://abmproceedings.com.br/ptbr/article/coke-oven-life-prolongation-a-multidisciplinary-approach>

de omgevingsdienst en de derde Last onder Dwangsom voor het produceren van illegale rauwe kooks loopt gestaag vol. Of er nog sprake is van eventuele nadeelcompensatie voor deze 52 jaar oude fabriek is dan aan de rechter. De regering hoeft zelf vooraf geen compensatie te geven.

Overkapping van kolen- en ertsoverslag om verspreiding van stof te voorkomen is 'Best Beschikbare Techniek' (BBT) en moet op grond van de Omgevingswet [verplicht worden toegepast](#). Deze 'tegememoetkoming richting omwonenden' van Tata Steel is dan ook een sigaar uit eigen doos.

CO₂ reductieopgave is maar 3,7 Mton in plaats van 5 Mton

Tata Steel geeft zelf aan 5 Mton reductie te willen realiseren in 2030, ten opzichte van de huidige uitstoot. Die uitstoot bedroeg 11,3 Mton CO₂ in 2022, dus dat zou betekenen dat Tata Steel over 2030 nog 6,3 Mton mag uitstoten. Echter, in de [Expression of Principles](#) staat dat 5 Mton CO₂ reductie als voorwaarde wordt gesteld ten opzichte van een baseline van 12,6 Mton. Door de baseline-uitstoot 1,3 Mton hoger te leggen dan de werkelijke uitstoot is de werkelijke reductie die wordt gevraagd niet 5 Mton, maar slechts 3,7 Mton, een reductie van maar 33% ten opzichte van de huidige uitstoot. Het is logischer om vast te leggen hoeveel CO₂ Tata Steel nog mag uitstoten in 2030 in plaats van een vaag reductiedoel te hanteren. Dat zou volgens Tata Steel's eigen streven niet meer dan 6,3 Mton mogen zijn.

Kooksfabriek 1 tot 2037 openhouden is niet realistisch

Het plan van Tata Steel loopt over twee fases en leunt zwaar op de aanname dat de sterk verouderde kooksfabriek 1 nog tot 2037 (!) mee kan. Dit is onrealistisch, ook kooksfabriek 1 staat onder verscherpt toezicht van de omgevingsdienst en valt onder de derde Last onder Dwangsom voor verboden rauwe kooks. Ook heeft kooksfabriek 1 in tegenstelling tot kooksfabriek 2 geen low-NOx (stikstof) technologie en Tata Steel geeft zelf aan niet aan de geldende Europese norm voor NOx te kunnen voldoen. Dat is onrechtvaardig ten opzichte van andere uitstoters zoals de landbouw die wel worden gedwongen te reduceren.

Daarmee staat fase 2 van het Tata-plan op losse schroeven. Het is noodzakelijk dat de maatwerkafpraak wordt verbreed naar de gehele staalfabriek en zich niet beperkt tot alleen vervanging van kooksfabriek 2 en hoogoven 7, wat nu het geval is. Dit is ook nodig omdat in 'scenario 3' de uitstoot van schadelijke stoffen nog lange tijd onacceptabel hoog blijft, omdat met name kooksfabriek 1, de sinterfabriek en de pelletfabriek openblijven. De maatwerkafspraken zijn in het leven geroepen om de transitie te versnellen. Dat gebeurt nu niet. Tata Steel bepaalt vooralsnog het tempo.

Verbod op kolen in 2030 ook voor de industrie

Een logische manier om een deadline te stellen voor sluiting van kooksfabriek 1 is het verbreden van de Wet verbod op kolen bij elektriciteitsproductie naar industriële productie. Tata Steel produceert tenslotte ook elektriciteit met de kooksfabrieken door het verbranden van afgassen in de energiecentrales van Vattenfall. Als energiebedrijven worden gedwongen vanaf 2030 te stoppen met kolen, dan is het logisch de industrie daar niet op uit te zonderen. Dit zorgt ervoor dat Tata Steel de beloofde 5 Mton CO₂-reductie in 2030 realiseert en het verkleint ook het gat dat Nederland nu nog heeft voor het behalen van het nationale klimaatdoel van 55% reductie in 2030.

Tata Steel gaat voor belastingvrij aardgas, niet voor groene waterstof

Tata Steel heeft het veel over groene waterstof, maar investeert daar zelf niet in. Ook niet in een 'electrolyzer' waarmee elektriciteit van windmolens op zee omgezet kan worden in groene waterstof. Tata Steel wacht tot de overheid de waterstof-infrastructuur heeft aangelegd, en vervolgens vrijblijvend totdat groene waterstof betaalbaar beschikbaar komt. Het plan van Tata Steel zelf zet in op aardgas in combinatie met CO₂-opslag: opnieuw een fossiele route. Met de DRI-installatie die Tata Steel in 2030 in bedrijf wil nemen wordt Tata Steel na kunstmestfabriek Yara direct de grootste verbruiker van aardgas in Nederland, evenveel als 1 miljoen huishoudens, terwijl huishoudens en andere sectoren juist van het aardgas af proberen te komen.²

1. Op zijn minst zou Tata Steel gehouden moeten worden aan een harde deadline voor wanneer het overstapt op hernieuwbare energie/groene waterstof als voorwaarde voor eventuele staatssteun.
2. Daarnaast is Tata Steel vooralsnog vrijgesteld van energiebelasting en betaalt het dus ook geen belasting op aardgas. Het is cruciaal dat Tata Steel energiebelasting gaat afdragen, waarbij het tarief voor aardgas voldoende prikkel moet geven om over te stappen op een duurzaam alternatief.
3. CO₂-opslag is een vorm van afvalverwerking die al rendabel is onder de nationale CO₂-heffing en waarvoor subsidie dus onnodig is. Subsidie op aardgas-CO₂-opslag geeft ook de perverse prikkel dat het de overstap naar groene waterstof nog onrendabeler maakt.

Beter groen ijzer produceren op plekken waar dat economisch is

Productie van groene halffabricaten (ijzerspons/DRI gemaakt met groene waterstof) op plekken in de wereld met veel goedkope duurzame elektriciteit heeft de toekomst, [zeggen experts](#). De huidige Europese staalproductielocaties, zoals de IJmond, kunnen daar waarschijnlijk niet mee concurreren. Het risico is groot dat Tata Steel daardoor blijft hangen in aardgas, of alsnog kopje onder gaat. Dit risico wordt in het rapport Wijers-Blom niet serieus behandeld. De conclusie in het rapport Wijers-Blom dat inkoop van groene halffabricaten in 2030 nog onvoldoende mogelijk is, waardoor 'scenario 4' afvalt, berust niet op een degelijke analyse van de mogelijkheden. Het rapport veronderstelt een afwachtende houding van Tata Steel en heeft niet serieus gekeken naar de mogelijkheid om in 2030 en daarna aanvoer van groene halffabricaten uit het buitenland veilig te stellen, door het vormen van een consortium of het afsluiten van langetermijncontracten met leveranciers. Het huidige plan van Tata Steel met een DRI-installatie die op groene waterstof moet gaan draaien heeft een zeer hoge kostprijs. Voor dat geld is het logischer om direct groen ijzer in te kopen afkomstig van meer economische productielocaties elders, en de stap naar aardgas over te slaan.

Neem Gezondheid als uitgangspunt in maatwerkonderhandeling

Bovenstaande komt allemaal samen in het plan van omwonenden, gesteund door o.a. Urgenda en Greenpeace: [Gezondheidsultimatum.nl](https://gezondheidsultimatum.nl). Vanaf 2030 produceert Tata Steel alleen nog staal met

² 38 PJ aardgasverbruik volgens het Carbon Transition Model, <https://carbontransitionmodel.com/>

smeltovens (EAFs) die vooral op schroot draaien en waarin al naar gelang de vraag ook geïmporteerde groene halffabricaten verwerkt kunnen worden voor hoogwaardig staal. Minister Adriaansens en staatssecretaris Heijen schrijven in de kabinetsreactie op de rapporten van Wijers en de Expertgroep Gezondheid IJmond dat zij in 2030 een zo groot mogelijke gezondheidswinst willen halen voor de inwoners van de IJmond, en: “De gezondheidsrisico’s zijn dermate urgent dat uitstel onverantwoord is”. Welnu, het plan van omwonenden geeft met afstand de grootste gezondheidswinst voor de IJmond. In tegenstelling tot het scenario dat het kabinet omarmt, waar de uitstoot van schadelijke stoffen maar zeer beperkt afneemt, omdat een groot deel van de fabriek gewoon doorgaat met kolen en ijzererts. Het plan is ook het best vanuit transitie oogpunt, omdat de stap met aardgas wordt overgeslagen. Tata Steel kan ter zijner tijd alsnog een DRI-installatie bouwen in de IJmond als groene waterstof daar beschikbaar komt. Daarnaast is het plan in lijn met de Nederlandse circulariteitsdoelstelling (50% circulair in 2030), in tegenstelling tot het plan van Tata Steel dat blijft steken op 30% circulair staal in 2030.

Tata Steel moet garant staan voor kosten bodemsanering

De kosten voor bodemsanering van het Tata Steel terrein worden in het rapport Wijers-Blom geschat op een duizelingwekkend bedrag van [12 miljard euro](#). Het is cruciaal dat Tata India als eigenaar garant staat voor al deze kosten voor het geval dat Tata Steel IJmuiden omvalt of gesloten wordt. Voorkomen moet worden dat deze kosten bij de overheid komen te liggen. Dit moet worden vastgelegd als voorwaarde voor het verkrijgen van eventuele vergunningen. Tata Steel India staat naar ons weten momenteel niet garant voor de vestiging in IJmuiden. Dat lijkt ons in algemene zin een onacceptabele onderhandelingspositie.

Niet langer afhankelijk van de data van Tata

Een fundamentele systeemfout is het feit dat bedrijven als Tata Steel zelf alle uitstootmetingen doen, waardoor bevoegd gezag afhankelijk is van de data van het bedrijf dat ze moeten controleren. Dit kan alleen veranderen als omgevingsdiensten de opdracht, het budget en het mandaat krijgen om alle uitstootmetingen, evenals het cameratoezicht op het terrein zelf op een transparante manier te gaan uitvoeren. De financiering hiervoor kan gevonden worden door het heffen van leges, zodat de vervuiler betaalt.

Leg ook sociale voorwaarden vast in maatwerk

De transitie van Tata Steel brengt veel onzekerheid in het leven van duizenden werknemers en hun gezinnen. Een aantal fabrieken zullen moeten sluiten of verder inkrimpen. Om draagvlak voor de plannen te behouden en een rechtvaardige transitie te garanderen is het belangrijk dat een sociaal pakket aan regelingen ontwikkeld wordt samen met de werknemersorganisaties, zoals scholing, werk-naar-werk trajecten, transitievergoedingen en compensatie. Het toekomstbestendig maken van bedrijven zoals Tata Steel vereist dat er zorg voor de toekomst is van alle werknemers. Een bindende voorwaarde bij het verlenen van een eventuele maatwerksubsidie zou daarom moeten zijn dat sociale voorwaarden expliciet opgenomen worden bij de definitieve afspraken tussen de overheid en Tata Steel.

Voor meer informatie, vragen of opmerkingen kunt u contact opnemen met Willem Wiskerke, campagneleider Greenpeace Nederland, willem.wiskerke@greenpeace.org, 06-41425560

Met vriendelijke groet,

Andy Palmen, directeur Stichting Greenpeace Nederland

Sanne Walvisch, bestuurder Frisse Wind.Nu!

Marjan Minnesma, directeur Urgenda

Antoinette Verbrugge, directeur Stichting Gezondheid op 1

Freek Kallenberg, afdelingshoofd Inhoud en Lobby, vereniging Milieudefensie